

Csonka kereszt - csonka igazságszolgáltatás

"Bár vérig sértett gazságuk, nemesb
Okosságommal mégis a harag
Ellen foglaltam állást. Szébb a jóság
A bosszúnál: ha bánják bűnüket,
Többé egy homlokráncolás sem célozom
Ellenük... Varázsuk megtört, lelkük visszajött,
S ők újra ők."
/ W. Shakespeare: A vihar -Prospero monológja,
5. Felv.1. szín /

A Regnum Marianum kereszt ledöntésének története és az ezáltal felvetődő szociológiai dilemmák a *Berzsenyi Dániel Gimnázium* igazgatójával, *Somogyi Lászlóval* folytatott beszélgetés és a 2001. április 18-án megtartott *bírósági tárgyalás* alapján¹

1. Az események menete

2000. november 1. szerda:

A Berzsenyi Dániel Gimnázium öt, negyedik osztályos diákja hajnalban kifűrészelte és ledöntötte a Dózsa György úton található Regnum Marianum templom helyén álló fakeresztet. Az egyik fiú társaival történt, előzetes megegyezés alapján azt írta a kereszt talpazatára: "Budapesti Felszabadító Gárda", majd pedig egy másik fiú, anélkül, hogy ezt a többiekkel megbeszélte volna, egy ötágú vörös csillagot is odarajzolt. Miközben a keresztet elfűrészelték, ötödik társuk a környéket figyelte, majd amikor a kereszt nagy robajjal eldőlt, mindannyian elszaladtak.

Taxisok értesítésére, a helyszínre érkező rendőrség egy fiút igazolt, aki elismerte, hogy négy barátjával, előre kitervelten döntötte le a keresztet. A rendőrség a fiú segítségével elfogta a többi fiatal is abban a lakásban, ahova a tett után mentek. A rendőrség a fiúkat haza vitte, otthonukban házkutatást tartott, majd őrizetbe vette őket, így a fiatalok a következő 60 órát egymástól elkülönítve, rács mögött töltötték.

Aznap délután az egyik kereskedelmi televíziós társaság stábjja az iskolában érdeklődött a fiatalok felől, majd felhívták az igazgatót, hogy a keresztet olvasható monogramok alapján azonosítsa a fiúkat. Mind az iskola, mind az igazgató a televízió stábjától tudta meg az eseményeket.

Az igazgató visszautasította a fiatalok azonosítását, ennek ellenére az aznapi esti híradásokban már tényként közölték a hírt, egyben a gimnáziumot is megnevezve.

2000. november 6-7. hétfő, kedd

Az őszi szünet utáni első két tanítási nap az igazgató tájékoztatta a tanárokat, majd a diákokat az eseményekről.

A szülők megkérték az igazgatót, hogy az öt fiatalnak pár napig ne kelljen az iskolába bemenni.

¹ Az esettanulmányt két, jelenleg is folyamatban lévő kutatás részeként készítettem, amelyek témáikban szorosan kapcsolódnak az alábbi eset által felvetett kérdésekhez:

1. A Kurt Lewin Alapítvány és az ELTE Szociológiai Intézetének közös kutatása *Értékátadás a magyar középiskolákban* címmel *Ligeti György* vezetésével, továbbá
2. a Család, Gyermekek, Ifjúság Egyesület keretein belül a *Helyreállító igazságszolgáltatás bevezetésének menete Magyarországon* c. kutatás *Herczog Mária* koordinációjával

Eközben az öt szülő egyike egy bocsánatkérő csokrot is elhelyezett a keresztnél.

2000. november 13. hétfő

A tantestületi értekezleten a tanári kar nagyobbik részének nyomására a testület azt javasolta, hogy a fiatalokat vegyék ki a szülők az iskolából.

Mivel a szülők tisztában voltak jogaikkal, és azzal, hogy az iskola nem küldheti el a fiúkat egy iskolán kívül történt esemény miatt, így elutasították a tanárok kérését.

Eközben az igazgató folyamatosan kereste azokat az iskolákat, ahol a fiatalok elhelyezkedhetnének, és a tanév végén leérettségizhetnének. A felkeresett iskolák az igazgatót elutasították, a gimnázium elbocsátását pedig indokolatlannak találták.

2000. november 17. péntek

Mivel a tanárok döntését az iskolaszék már 14-én, kedden is bírálta, és kérte a tantestületet véleményének megváltoztatására, a javaslatot a szülők sem fogadták el, és a fiatalok más iskolába való átkerülése is kilátástalannak tűnt, így a tanárok, a tanulók és kb. 250 szülő részvételével egy nyitott fórumra kerül sor, ahol a szülők nagy része ellenezte a fiatalok elbocsátását, és kiállt amellett, hogy a fiúk maradhassanak.

A tanári kar, az iskolaszék, a szülők és az öt fiú számára is legalkalmasabbnak tűnő kompromisszum megszületett: 2000. november 19-től a fiatalok magántanulói státuszban folytatják tanulmányaikat, az év végén pedig valószínűleg valamelyik kerületi gimnáziumban tehetik le érettségi vizsgájukat.

2001. április 18.

Az öt fiatal közül négy esetében bírósági tárgyalás az ügyben. Az ötödik fiú jogi képviselője aznap - betegsége hivatkozva - nem jelent meg a tárgyaláson., E diák esetében a tárgyalást, és így a határozathozatalt is későbbre halasztották.

Az események tényszerű ismertetése után a továbbiakban egy-egy érdekesként felmerülő szempont alapján nézem meg a történeteket. Az esetet modellként szeretném felhasználni. Feldolgozásában sem a történéseket, sem az érintetteket értékelni nem szeretném, csupán a bejósolható szociológiai folyamatok végiggondolásával próbálok választ adni arra a kérdésre, hogy vajon az-e a megfelelő és "leghatékonyabb" reakció a bűnelkövetés jelenségére, amit jelenleg a magyar büntető igazságszolgáltatás és az egyéb társadalmi intézmények nyújtanak ilyen és hasonló esetekben.

2. Tett és megbánás - Hogyan tolerálja ezt a környezetet?

Adott öt, azonos osztályból kikerült negyedikes fiú, akik az igazgató elmondása szerint öt teljesen különböző egyéniség. Kettőn gyengébb, azonban hárman kifejezetten jó tanulók közülük, és magatartásbeli problémák is csak kettejükénél merültek fel a négy év alatt, de ezek is inkább csak az egyén és az iskola között húzódó határok "alakítgatásának" játékaik és nem tényleges szabálysértések voltak. Ezekre az iskola és a tanárok nem reagáltak elég hangsúlyosan, amit most, későbből visszatekintve hiányosságnak tart az igazgató.

A bíróságon tett szülői jellemzések alapján is kiderül, hogy a fiúk jó tanulók, szorgalmasak, a külvilág felé érdeklődőek és sokoldalúak.

Tudatosan, előre megfontoltan vagy egyszerűen csak a "balhé" kedvéért, de nem elégszenek meg azzal, hogy titokban "pisiljenek bele a medencébe". Ők felmásznak a trambulínra és látványosan adnak hangot véleményeiknek, amikor Budapest egyik központi és ideológiailag is eléggé vitatott helyén ledöntenek egy keresztet, ezzel felvállalva, hogy az e

kereszthez, esetleg még a kereszténységhez is erősen kötődő emberek és csoportok ezt felhasználva összes indulatukat ennek a történetnek a kapcsán fogják kiélni.

Az események kapcsán joggal merül fel az első és legfontosabb kérdés: Valójában miért tették? Egyszerű diákcsíny vagy nagyon is tudatos politikai üzenet volt az események mögött?

A tárgyalás során végig megfigyelhető volt az ügyész és a bíró azon szándéka, hogy rávilágítson a tett mögött húzódó esetleges politikai üzenetre. Azonban a fiúk külön-külön tett vallomása során egyre világosabbá vált, hogy az akció nem politikai véleménynyilvánítás, hanem - szavaikkal élve- "hecc, megdöbbenés és polgárpukkasztás" volt.

Azonban az indítékok és az esetleges politikai aspektusok részletesebb kifejtésén túl, szociálpolitikusként sokkal fontosabbnak tartom a folyamatok értékmentes vizsgálatával az egész történetet modellként vizsgálni, vagyis azt nézni, hogy adott bűnelkövetés milyen reakciókat vonz maga után a külvilág részéről, és ezek milyen egyéb folyamatokat eredményeznek az elkövetők, környezetük és a társadalom életében. Hisz a hatékony konfliktuskezelés első és legfontosabb kritériuma az objektív megközelítés, az érdelemmentes, tisztán az érdekek mentén való elgondolkodás:

Ebből a szempontból pedig a "Miért tették?" kérdés rögtön át is alakul egy kicsit: "Ha már tették, akkor mit kezd ma egy iskola és a magyar társadalom egy konfliktushelyzettel? Azok az intézményrendszerek, amelyek zászlójukra az ifjúságvédelmet, ifjúságnevelést tűzték aktuális helyzetekben valóban ezen elveket képviselik-e?"

E kérdések a tettet követő események kapcsán rögtön felmerülnek, hisz nem telik el semmi idő, a "balhét" azonnali lebukás követi, amely már szenzáció az esti hírekben, a "lebilincselő rendőrségi munkának" köszönhetően pedig a fiataloknak adott a következő 60 óra eltöltésének helye: rács mögött a Gyorskocsi utcai rendőrségi fogdában.

Az igazgató szerint:

"már ezeknek az eseményeknek és a bűnözői élet három napos megtapasztalásának köszönhetően is világossá vált a fiatalok számára, hogy sokkal rosszabb következményei lesznek meggondolatlan viselkedésüknek, mint ahogy azt előre gondolták".

Minden ilyen érthetetlen, félresiklás szerű bűnelkövetésnél az egyetlen lehetőség a bírósági tárgyalás, ahol az elkövetők magyarázatot adhatnak indítékaikra, és jogi védelmet kaphatnak az általuk választott vagy kirendelt ügyvéd által. A tárgyalás végig követésekor azonban nagymértékben elbizonytalanodtam abban, hogy valóban alkalmas-e a tárgyalóterem és a jogi keretek mindezek képviselőjére. Ennek egyik oka, hogy a tárgyalás elején mindenki számára megdöbbenő bejelentésként elhangzott, hogy az ügy lezárását azért kell újabb félévvel elhalasztani, mert az egyik fiú védőügyvédje az utolsó pillanatban jelentette be távolmaradását, és védence nem vállalja, hogy védelmét hirtelen más képviselje. Későbbi értesüléseim alapján a család sejtette, hogy az ügyvéd nem fog a tárgyaláson megjelenni, mert már korábban utalt rossz egészségi állapotára. Azonban más ügyvéd ajánlásáról, a várható események ismertetéséről, de leginkább a bíróság időben való értesítéséről a védő egyáltalán nem gondoskodott, és így a fiút a tárgyaláson készhelyzet elé állította.

De talán még érdekesebb fordulatot eredményezett a harmadikként kihallgatott fiú, L. S. vallomása, aki szinte rendületlenül tartotta magát azon elképzeléséhez, hogy magát csak részben tartja bűnösnek, hisz benne nem tudatosult, hogy mit is fognak azon az éjjel elkövetni. Bár a fűrészt ő vitte a tett helyszínére, és folyamatosan figyelt, hogy a fűrészelés alatt senki ne lepje őket meg, ő kitarzott amellet azon nézetei mellett, hogy a fűrész "véletlenül" volt akkor táskájában, és a helyszíni örködés sem tudatos volt, ő csak ott ácsorgott, és időnként ide-oda járkált. A másik három fiúval történő szembesítések során - akik továbbra is azt állították, hogy mindannyian tudták, mit fognak akkor éjjel csinálni, és előre megfontoltan vettek részt az akcióban - többször derültséget idézett elő a teremben az érthetetlen ellentmondások sokasága. Hisz L.S. annak ellenére, hogy társai ellentétes

vallomását is elfogadta, nagyon diplomatikusan fogalmazva, de nem ismerte be, hogy tette mögött szándékosság lett volna. Mindezt ilyen módon magyarázva:

"a te szemszögödből valóban úgy látszódnak, hogy én mindennel tisztában vagyok, pedig célotok és tervetek valójában nem tudatosult bennem".

A fiú. válaszaiból szinte elképzelhetetlennek tűnt a bíró és az ügyész számára is, hogy ez valóban így történt, azonban választ nem kaptak arra, hogy L.S. vajon miért tart ki a ennyire emellett, a nyilvánvalóan képtelen verzió mellett, amely egyébként nem is valószínű, hogy jelentősen befolyásolná a későbbi büntetés kimenetelét. L.S. ügyvédje a többi fiúhoz feltett kérdései alapján is csak egy dolgot célzott meg: bebizonyítani, hogy védence kizárólag gondatlanságból kifolyólag vett részt az akcióban. A védőügyvéd kérdései a többi fiúhoz nem abban segítette a vádlottakat, hogy egyértelműbbé váljon a büntett kis súlya, a tényállás tisztasága és a fiúk őszinte megbánása, és így az ügyet a bíróság enyhébben kezelje. Az ügyvéd gondolatmenetével kizárólag arra irányult, hogy bebizonyítsa, védence gondatlanságból vett csak részt a tettben, így ő még mentesülhet a súlyosabb ítélet alól. Azonban a fiú vallomása minduntalan színjátéknak tűnt. Mintha bábként játszana ügyvédje bábszínházában valami olyan érdek képviselőjében, amely nem az ő, viszonylag kevésbé szigorú elbírálása, hanem valami más, mondjuk ügyvédjének karrierépítésének lehetősége. Véleményem szerint ügyvédjének ezen, nagyon jól felépített, azonban teljesen irracionális stratégiája nem eredményezett más, mint védenecének teljes lejárátását, a társakkal való szembeszegülést és valamennyire a bíróság lebecsülését a tekintetben, hogy átlát-e egy ilyen helyzeten.

Ez a helyzet minduntalan azt érezte, ha nem magunk képviseljük érdekeinket, nem biztosított az igazi védelem, sőt esetleg mi magunk leszünk eszköz ahhoz, hogy valaki más - például egy professzionális érdekképviselő - saját érdekeit általunk képviseltethesse.

A többi fiú vallomásában bűnösségét teljes mértékben elismerte, és elmondásuk szerint "a megbánás villámcsapásként sújtott beléjük", amikor felmérték, "ezzel a tettel egyszerre okoztak súlyos sérelmeket szüleiknek, iskolájuknak és azoknak, akiknek e kereszt szimbolikus jelentőségű volt". Pár nappal az események után szavakban és tettekben is bocsánatot kértek, amit az a bocsánatot kérő koszorú is jelképezett, amelyet elhelyeztek a keresztnél.

Hogy ezt az érintettek és általában véve a társadalom mennyire értékelte, mindenképpen intő jel lehet számunkra.

Igaz, a magyar jogrendszer nem ismeri el a megbánást és a jóvátétel materiális és szimbolikus formáját, mint egyéb, bűnhődés alól felmentő körülményt, így hiú ábránd lenne azt hinni, hogy ezzel a fiatalok mindent megúszhattak. Azonban az, hogy a sértettként szereplő Regnum Marianum Alapítvány látványosan elutasította a fiatalok bocsánatkérését - a szervezethez tartozó cserkészek a koszorút elvitték a helyszínről, a mozgalom vezetője pedig egyik televíziós nyilatkozatában őszintétlenül titulálta a bocsánatkérést - már nem magyarázható a jogrendszer erős korlátozottságával. Ez kizárólag szemléletbeli kérdés, az arra való képesség kérdése, hogy vajon elfogadjuk-e a kisiklásokat és a bocsánatkéréseket. Hisz a büntetéseknek a törvénybe foglaltak szerint is számos funkciót be kell betölteniük: a bűnhődést és a nevelést, illetve ezen túlmutatva a reszocializáció segítségét és a visszaesés kockázatának csökkentését. Tehát a cél az lenne, hogy a fiatal, rávezetve tettének súlyára, ennek elismerésére és megbánására visszavezessük a normák világába, és segítsünk neki az általános értékek elfogadására, követésére.

De mindezt hogyan akarjuk elérni, ha mi magunk elutasító és kirekesztő példát mutatunk? Miért fogja valaki azt hinni, hogy másképp is működhetnek dolgok, mint ahogy azt ő képzelem, ha az elé táruló minta sem képes erre, mindezt ráadásul az elfogadást, a szeretetet és a megbocsátást hirdető kereszténységhez kötődő érzelmekkel magyarázva?

A Magyarországon még kevésbé ismert, és törvényileg pedig egyáltalán nem szabályozott, külföldön azonban már több évtizede sikeresen működő helyreállító

igazságszolgáltatás az ilyen, kisebb súlyú bűncselekményekben próbál megoldást nyújtani. Ez az ún. "Szemtől Szembe" módszer a hagyományos bírósági út elkerülésével lehetőséget nyújt arra, hogy a konfliktust az abban érintettek közvetlen részvételével oldja fel egy hivatásos közvetítő (mediátor, facilitátor) segítségével a tettes és áldozata között. Ezen eljárás segítséget nyújt ahhoz, hogy az elkövető a sértett felé a kárt jóvátehesse az érintettek együttes megegyezése alapján, és megpróbálja elérni, hogy csak a tett és ne az elkövető teljes személyisége váljon a büntetés tárgyává. A közös megállapodás - amelynek nem betartása esetén természetesen az ügy visszakerül a hagyományos igazságszolgáltatás útjára -, a különböző nézőpontok és érzelmek egymás felé történő kifejtése mind mind segíthet abban, hogy a kirekesztés, a megbélyegzés, a megfélemlítés és a szigorú büntetés helyett a visszafogadás és esély biztosítása segíthessen a további bűnelkövetés elkerülésében, illetve a normakövető életbe való visszakerüléshez.

Ezzel szemben a jelenlegi, alternatívát csak kis mértékben biztosító büntető igazságszolgáltatás ezekkel ellentétes irányú folyamatok beindításában segít inkább azáltal, hogy a még kezelhető különbségeket, félresiklásokat olyan mértékűvé növeszti, amelyek már csak nagy nehézségek árán leküzdhetőek.

A büntető igazságszolgáltatás hatékonysága már több éve kutatásom tárgya, így amikor a PKKB. 2000. december 14-i vádirata alapján azt olvasom, hogy az "ügyészség a fiatalokat csoportosan elkövetett garázdaság büntetével, rongálás és önkényuralmi jelkép használatának vétségével vádolja, közülük négyet társtettesként, egyet bűnsegédként,... és "a vádindítványban szereplő bűncselekményekért a felnőttkorúak halmazati büntetesként akár négy és féléves szabadságvesztéssel is sújthatók" (MTI), akkor kérdések és kételyek sokasága merül fel bennem.

A rendezett családi háttérrel rendelkező, jó tanulmányi eredményeket és problémamentes múltat magukénak tudó öt fiatal most minden valószínűséggel bekerül az igazságszolgáltatás kegyetlen gépezetébe, amellyel stigmatizáló és személytelen működésének köszönhetően csak nagyon nehezen kerülhető el a "bűnözői karrier". Ez nem a megbánást és a reszocializáció iránti igényt, hanem a dühöt, az önmagukat a társadalom áldozataként tekintő szemléletet és az elidegenedést fogja a fiatalokban előidézni. De ha még ez valahogy el is kerülhető, egy priusszal a hátuk mögött a továbbtanulásra, szakmai karrierépítésre és az ismét kiegyensúlyozott életvitelre vajmi kevés esélyük lesz egy olyan társadalomban, ahol az összes bűnelkövetést ennyire egy kalap alá veszik, tekintet nélkül a tette, a személyiségre, az egyéb körülményekre, az ebbe bekerülőkkel pedig egy dolgot lehet tenni: ha minél hosszabb távra "kivonjuk őket a forgalomból". E rendszer kapcsán a fiatalok mellett a társadalom érdekeinek érvényesülése is megkérdőjelezhető, hisz a több éves - egyébként óriási költségeket felemésztő - elzárás, megbélyegzés és a későbbi életesélyek nagymértékű csökkenése után hogyan várjuk, hogy a félresiklott fiatalból ismét "hasznos", piaci fogalmakkal élve pénzt termelő és ne pénzt felélő személy váljon?

3. Az iskola reakciója - régi és új értékek ütközése

A történések bejelentése még az igazgató számára is meglepő indulatokat - az igazgató szavaival élve "hisztériát" - váltott ki a tanári karon belül. Az iskolába járó diákok és osztálytársak hozzáállása viszont meghatóan toleráns volt, és felvállalva a tanárokkal szembeni esetleges konfliktusokat, bölcsen kiálltak az öt fiú mellett. A tanárokhöz írt levelükben megfogalmazták, hogy bár a tettet egyöntetűen elítélik, személyiségükben azonban ugyanúgy tekintenek az öt fiúra, és kérik, hogy társaikat ne küldjék el az iskolából. Ezzel szemben a tanárok nagyjából két csoportra oszlottak. A többség amellet volt, hogy a fiataloktól "azonnal meg kell szabadulni". Indokaik között szerepelt az, hogy a keresztledöntés olyan bűnnek számít, amit ez az iskola már nem tolerálhat, és ezzel az

ideológiával a tanárok nem tudnak közösséget vállalni. Külön kérdés, hogy a tanároknak a diákok szemléletét vallani kell-e, vagy azt tiszteletben tartva és elfogadva általános értékek hangsúlyozása-e a feladatuk. Emellett érvként hangozott el, hogy a tanárok presztízse is nagymértékben csökkenhet, ha "az egyébként nagyon jó nevű gimnáziumukban ilyenek történhetnek" és így társadalmi elismerésük is kockára van téve, ami már szinte az egyetlen elismerés feljűk az anyagi megbecsülés híján. A tanárok kisebbik fele kiállt a fiatalok mellet, józan érvek és lehetőségek mentén más megoldásokban gondolkodott.

Ebben a helyzetben nagyon érdekes volt az igazgató szerepe, aki próbált közvetítő és koordináló feladatokat ellátni a tanárok, a szülők, a fiatalok és a közvélemény között. Ő maga nem értett egyet a fiatalok elküldésével, mégis kifelé, amikor az iskola domináns hozzáállását kellett tolmácsolnia, amellett kellett érvelnie, amivel ő sem értett egyet.

A tanárok érzelmileg annyira belesodródta a történetbe, hogy viszonylag hosszabb ideig tartott, mire képesek lettek megérteni és elfogadni, hogy az Oktatási Törvény szerint nincs joguk egy iskolán kívüli történés miatt az iskolából eltávolítani a fiúkat, maximum megkérhetik erre a szülőket. Mikor az igazgató felvilágosította erről őket, és ennek fényében kereste a mindenkinek megfelelő kompromisszumot, akkor a tanárok "harcosabb" része "határozatlannak, engedékenynek és túl puhának" titulálta őt.

A magántanulói jogviszony végül is elfogadható megoldásnak tűnt az összes szereplő számára. Azonban a tárgyaláson tett vallomások során kiderült, hogy a fiúk számára ez a döntés volt számukra a legnehezebben feldolgozható esemény. Ők lelkileg ragaszkodtak ehhez a közösséghez, amelyhez mostantól nem tartozhatnak. Véleményem szerint ez az a kötődés, amely igazolja, hogy a közösségből való kizárás tulajdonképpen a legnagyobb büntetés az egyén számára. Ugyanakkor - utalva a már korábban említettekre - ez azt is magában rejti, hogy a közösségen belüli konfliktusmegoldás, a kommunikáción alapuló megbeszélések egyben hatékony módja lehet az elkövetőben való katarzis és megbánás kiváltásának, és a hosszútávon való feszültség feloldásának.

A magántanulói jogviszony azonban az iskolán belül sem oldotta fel a konfliktushelyzetet, sőt az igazi megoldások keresése csak most kezdődik, mivel nyilvánvalóvá vált, hogy olyan szemléletbeli különbségek rajzolódta ki az iskolán belül, amelyek hosszú távon nem tarthatók fenn.

Az iskolában a későbbiekben el kell dönteni, hogy mi a hangsúlyosabb kérdés, mi a mércéje a "jó iskolának": az, hogy egy ilyen eset megtörténhet-e az iskolában, vagy az, hogy ha már megtörtént, ezt az iskola hogyan kezeli.

Mi a fontosabb: a 150 éves múltra visszatekintő hagyományok, amelyek a jó értelemben vett klasszikus liberális értékekre épültek, és ahova azért küldték a szülők a gyerekeiket, mert ezzel az értékrendszerrel akarták őket megismertetni, vagy a jelen kor presztízsharcai és az általános közvéleménynek való megfelelés?

Mert ezekre a kérdésekre választ kell adni, ahhoz hogy a gimnázium továbbra is működhessen.

Vagy át kell tudatosan és érzelmentesen gondolni a történeteket, az intoleráns hozzáállást, és újra kell értelmezni az eseményeket, vagy nyilvánosan be kell jelenteni: a Berzsenyi Dániel Gimnázium arculatot váltott, és a továbbiakban ennek fényében válasszák ki a szülők és a gyerekek ezen intézményt, mint a középiskolai értékek átadásának helyszínét és közvetítőjét.

Mindezek után feltenném a kérdést: nem kellene időnként saját magunknak megkísérlni konfliktusaink feloldását, anélkül hogy mindezt külső kézbe adnánk? Esetleg megpróbálni érdekeinket, érzelmeinket és indulatainkat saját szavainkkal megfogalmazni, és esélyt adni arra, hogy kommunikációs képességeinkben bízva, közvetlenül képviseljük magunkat, amellett, hogy egyben megismerjük a másik oldal nézeteit is.

Az alábbi eset jó példa arra, hogy szemléltesse a társadalom bűnelkövetésre adott, jelenlegi eszközkészletének hiányosságait. Az értékmentességet szem előtt tartva, csupán az érdekek végiggondolásával is úgy gondolom, érdemes lenne a kárhelyreállításon és jóvátételen alapuló igazságszolgáltatás lehetőségét, illetve a tettes - áldozat egyezség gyakorlati feltételeit legalább kísérleti szinten megteremteni a magyar igazságügyben vagy az ifjúságvédelem területén, mert ez esetleg adekvátabb válaszként szolgálhat a bűnelkövetés okozta problémákra, mint a hagyományos igazságügyi rendszer. Ez nem jogszabályok eltörlését és a büntető törvénykönyv teljes átírását, csak bizonyos - viszonylag könnyen megvalósítható - kiegészítéseket igényelne a jogalkotók részéről.

A kommunikációra épülő Szemtől Szembe módszer nem csodamódszer, hiszen nem minden konfliktus oldható meg egyezséggel, nem minden sikerült megegyezés megy teljesen végbe, és nem minden elkövetőre hat megrázó erővel az áldozattal történő szembesülés. Ugyanakkor a hagyományos bírósági eljárással párhuzamosan alkalmazható, és az ahhoz való visszatérés bármikor lehetséges.

Mindezeket figyelembe véve, ha a fiataloknak csak egy százaléka részesülhetne ezen alternatív eljárás adta előnyökben, és megmenekülne az igazságügy gépezetének beszipantásától, azt mondom, nem kérdés, hogy érdemes-e ezen a jövőben dolgozni.

Fellegi Borbála

2001. április 22., Budapest